

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

**УДК 37(063).
973.202 я1**

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

6. Методика інклюзивного навчання за Концепцією «Нова українська школа» (для здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» денної та заочної форм навчання). Навчальний посібник / Укладач Стеблюк С. В. Ужгород, 2023. 113 с.

7. Позняк О. С. Реалізація ідей Нової української школи в управлінській і освітній діяльності як сучасної ознаки створення інклюзивного освітнього середовища. *Психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах спеціальної та інклюзивної освіти* : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. учас., Кам'янець-Подільський, 9 лист. 2022 р. С. 178-181.

8. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

9. Beckett, A. E., Encarnação, P., Chiu, C., and Ng, S. T. (2020). Play for disabled Children in Taiwan and Hong Kong: parent perspectives, *Journal of Disability Studies in Education*, P. 1-31. DOI: <https://doi.org/10.1163/25888803-bja10005>.

10. Booth T., Ainscow M. Index for inclusion. A guide to school development led by inclusive values (4th ed.). Cambridge: Index for Inclusion Network, 2016. 106 p.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ РОБОТИ З МОЛОДИМИ ПЕДАГОГАМИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ СВІТИ

*Леніна Задорожна-Княгницька, доктор пед. наук, професор кафедри
педагогіки та освіти*

*Олександр Голощанов, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю Менеджмент*

SCIENTIFIC APPROACHES TO SOLVING THE PROBLEM OF WORKING WITH YOUNG TEACHERS IN GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

*Lenina Zadorozhna-Knyagnytska, doctor of pedagogical sciences, professor
of the department of pedagogy and education, MSU*

Oleksandr Holoshchapov, master's student in Management

Анотація. У статті розкрито наукові підходи до організації роботи з молодими вчителями у закладах загальної середньої освіти. Представлено висновки вітчизняних науковців щодо значення акмеологічного, аксіологічного, системного, особистісного, синергетичного, компетентнісного, технологічного підходів до управління педагогічним колективом у цілому та супроводі молодих педагогів зокрема.

Ключові слова: управління закладом освіти, молодий фахівець, науковий підхід, методичний супровід.

Abstract. The article reveals scientific approaches to organising work with young teachers in general secondary education institutions. It presents the conclusions of domestic scientists regarding the importance of acmeological, axiological, systemic, personal, synergistic, competence-based, and technological approaches to managing the teaching staff as a whole and supporting young teachers in particular.

Keywords: management of educational institutions, young professionals, scientific approach, methodological support.

Завдання, які ставить перед загальною середньою освітою концепція Нової української школи, а також сучасний етап суспільного розвитку, потребують суттєвих трансформацій у професійній діяльності педагогів, незалежно від закладу освіти, в якому вони працюють. Учитель сьогодні має бути не лише передавачем знань, а й активним патріотом, новатором, генератором ідей та справжнім агентом змін у своїй спільноті. Водночас стає дедалі помітнішою й болючішою проблема розриву між масштабними викликами нашої доби та реальним рівнем готовності молодих педагогів до ефективної професійної роботи, особливо в умовах воєнного часу. Ця невідповідність проявляється фактично у всіх ланках та сферах освітньої системи, від початкової до старшої школи [9].

Державні нормативні документи, що визначають стратегічний курс розвитку української освіти, зокрема Закон України «Про освіту» (2017), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа на період до 2029 року», одностайно наголошують: сучасне суспільство очікує від учителя закладу загальної середньої освіти не лише бездоганного володіння фахом, а й високого рівня творчої, соціальної та професійної активності. Педагог ХХІ століття має постійно вдосконалюватися, бути здатним до безперервного навчання упродовж усього життя та динамічно й своєчасно реагувати на зміни.

У ситуації швидких та глибоких трансформацій, яких нині зазнає українська школа, особливо важливим стає переорієнтування всієї освітньої системи на дитиноцентризм, тобто на врахування індивідуальних потреб, інтересів і потенціалу кожної дитини. У таких умовах молодим педагогам нерідко буває непросто, а інколи й практично неможливо, без зовнішньої підтримки з боку колективу закладу загальної середньої освіти швидко адаптуватися до нових вимог, засвоїти сучасні методики та інтегрувати їх у свою щоденну роботу.

Втім, зазначену вище проблему можна ефективно розв'язати шляхом цілеспрямованого та системного управління процесом професійного становлення та розвитку молодих учителів. Один із ключових інструментів у цьому напрямі – організація продуманої й цілеспрямованої методичної роботи в закладі загальної середньої освіти та створення сприятливого професійного середовища. Таке середовище має не лише надавати необхідні професійні знання та розвивати навички, а й створювати умови для обміну досвідом, наставництва, модерації, мотиваційної підтримки та професійного зростання кожного молодого фахівця.

Якісний професійний розвиток молодих учителів у закладах загальної середньої освіти може відбуватися лише завдяки поступовому набуттю ними практичного досвіду, що здійснюється за умови належного методичного супроводу та застосування спеціальних розвивальних технологій у закладі освіти. Обґрунтовуючи зміст і сутність зазначеного вище супроводу, вітчизняні науковці підкреслюють важливість формування цілісної системи наукових підходів. У науково-методичній літературі поняття «підхід» трактується у кількох значеннях:

- як спосіб погляду на об'єкт;
- як принцип загальної стратегії діяльності;
- як засіб, метод чи інструмент перетворення та організації діяльності [2].

У межах вирішення проблеми організації методичного супроводу молодих педагогів у закладі загальної середньої освіти важливим є застосування комплексу наукових підходів до організації роботи з молодими вчителями, серед яких: акмеологічний, аксіологічний, системний, особистісно зорієнтований, синергетичний, компетентнісний, технологічний [5].

Акмеологічний підхід ґрунтується на висновках наукових досліджень Б. Ананьєва, О. Анісімова, Є. Богданова, О. Бодальова, В. Вакуленка, А. Деркача, В. Максимової, А. Маркової, В. Петрусинського, А. Рахімова, І. Семенова, С. Степанова та інших учених. Ключові категорії зазначеного вище підходу – людина, розвиток, діяльність, результативність, творчість і професіоналізм. Ці категорії слугують основою для визначення феноменології людського розвитку та досягнення найвищих особистістю творчих результатів [3].

Професійне становлення молодих учителів з позицій акмеологічного підходу трактується як процес формування особистості, спрямованої на досягнення вершин професійного розвитку та професійної майстерності. Дослідження закономірностей і технологій розвитку професіоналізму як акме-форми гармонійної взаємодії різних видів діяльності дозволяє розглядати людину як суб'єкта творчої, навчально-пізнавальної та професійної активності, що спирається на принципи суб'єктності та самообумовленості її існування у світі [1].

Професійне становлення молодого фахівця тісно пов'язане з процесом формування його ціннісних орієнтирів та пріоритетів. З огляду на це процес розвитку спеціаліста у бідь-якій сфері професійної діяльності, а тим більше педагогічної, неможливо розглядати поза межами аксіологічного підходу. Цей підхід потрактовує людину як гнучку динамічну систему, яка постійно вдосконалюється, змінюється та набуває у професійній діяльності нових особистісних і значущих професійних рис, що створює широкі можливості для безперервного розвитку.

Теоретичні засади аксіологічного підходу до вирішення проблеми професійного зростання молодих педагогів у закладах загальної середньої та вищої освіти розробили Г. Батищев, Т. Бутківська, Г. Вижлецов, Г. Дьяур, І. Зязюн, І. Ісаєв, М. Казакіна, А. Кірьякова, Т. Піроженко, К. Попельські, О. Сілін, О. Сухомлинська, О. Сущенко, Н. Ткачова, О. Хуторської та інші вчені, які сформували цілісну систему професійних цінностей. Зокрема В. Олійник, М. Кириченко, О. Отич, Т. Сорочан, О. Бондарчук, Н. Діденко, Л. Сергєєва, Н. Клокар, В. Сидоренко, М. Скрипник акцентують на таких групах цінностей особистості:

- етичні (чесність, порядність, доброта тощо);
- цінності міжособистісного спілкування (чуйність, вихованість, життєрадісність);
- цінності професійної самоактуалізації (ретельність, наполегливість, результативність у роботі);
- індивідуалістичні (відповідальність, незалежність, конформізм тощо) [7,

с. 13–14].

Таким чином, застосування аксіологічного підходу у вирішенні проблеми організації роботи з молодими учителями у закладах загальної середньої освіти полягає у трансформації колективних професійних і соціально значущих цінностей фахівців-початківців у систему особистих пріоритетів молодого педагога. Науковці наголошують, що цей процес сприяє усвідомленню основних критеріїв ефективної діяльності та переходу до вищого рівня професійного становлення [1].

Системний підхід до організації роботи з молодими педагогами, у свою чергу, спирається на положення загальної теорії систем і методи системного аналізу. Його концептуальні засади розроблено у працях науковців різних галузей, зокрема:

- філософів (О. Авер'янов, В. Афанасьєв, В. Блауберг, М. Каган, О. Уємов, А. Цофнас, Г. Югай, Е. Юдін та ін.);
- психологів (І. Бех, С. Клепко, Ю. Колягін, В. Семиченко та ін.);
- педагогів (В. Беспалько, Т. Ільїна, Н. Кузьміна, Н. Нікандров, В. Садовський, Л. Спірін, М. Фрумкін та ін.).

Перевага системного підходу полягає в тому, що він дозволяє аналізувати явища не окремо, як ізольовані одиниці, а у взаємозв'язку та взаємодії їхніх складових. Виявлення ключових тенденцій і закономірностей у межах цих взаємин дає змогу досліджувати об'єкт як цілісну систему, що характеризується наявністю кількох елементів (не менше двох); певною структурою; інтегративними властивостями [4].

У педагогіці системний підхід до розгляду й оцінки певних явищ спрямований на виявлення їхньої цілісності, встановлення різних типів зв'язків між їхніми елементами та інтеграцію їх у єдину науково-теоретичну модель професійної діяльності. Застосування цього підходу до вивчення проблем організації роботи з молодими вчителями у закладі загальної середньої освіти означає розгляд процесу управління педагогічним колективом закладу освіти як цілісної системи. Водночас теорія систем допускає можливість зосередження уваги лише на одному з аспектів чи напрямі дослідження, за умови чіткого визначення цілісності об'єкта, що розглядається. Виконання цієї вимоги забезпечує єдність у розумінні результатів та дає змогу оцінити їх практичну значущість [5].

Компетентнісний підхід до вирішення проблеми організації роботи з молодими педагогами у закладі загальної середньої освіти вітчизняні науковці визначають як такий, що виходить за межі орієнтації лише на професійні знання і передбачає набуття цілісного досвіду: уміння молодого фахівця розв'язувати життєві проблеми, виконувати ключові соціальні ролі та демонструвати компетентності [1, с. 30]. Цій проблематиці присвятили свої дослідження І. Бех, Н. Бібік, О. Глузман, О. Локшина, В. Луговий, Н. Нагорна, С. Ніколаєва, О. Овчарук, Н. Побірченко, О. Пометун, О. Савченко, В. Химинець, Л. Хоружа, А. Ярошенко та інші науковці.

Поняття компетентності (competence) науковці трактують як інтегративне утворення, як динамічне поєднання знань, умінь, практичних навичок, способів

мислення, професійних, світоглядних і громадянських рис, а також морально-етичних цінностей. Саме така сукупність елементів людської діяльності визначає здатність людини до успішного виконання професійної діяльності, продовження навчання та відображає результати здобуття особистістю освіти на певному рівні.

Компетентнісний підхід орієнтується на розвиток у молодих педагогів професійних компетентностей, формування яких здійснювалося протягом їхнього навчання у закладах професійної освіти. Реалізація цього підходу зосереджує увагу на вмінні молодого фахівця ефективно застосовувати набуті знання в умовах динамічних педагогічних ситуацій задля досягнення максимальної користі для здобувачів освіти і забезпечення високої якості освітнього результату.

Для дослідження проблеми методичного супроводу молодих вчителів у закладі загальної середньої освіти значущим є також використання методологічних положень особистісно-зорієнтованого підходу, розробленого у працях Г. Балла, І. Бека, Л. Божович, Г. Васяновича, Л. Виготського, В. Давидова, О. Дубасенюк, І. Кона, Г. Костюка, Н. Лейтеса, О. Леонтьєва, С. Максименка, О. Пехоти, С. Підмазного, В. Рибалки, В. Семиченка, Б. Федоришина, Н. Червякова та інших. Центральним у цьому підході є розгляд особистості як мети, суб'єкта, результату та головного критерію ефективності освітнього процесу. Основою у зазначеному контексті виступає визнання унікальності кожної особистості, її права на інтелектуальну й моральну свободу, повагу, а також створення в освіті сприятливих умов для природного розвитку здібностей і реалізації творчого потенціалу [8, с. 15–16].

У межах дослідження перебігу роботи з молодими педагогами в закладах загальної середньої освіти застосування особистісно-зорієнтованого підходу дозволяє поєднати професійний розвиток із розширенням індивідуальних пізнавальних можливостей та накопиченням особистого досвіду. Такий підхід передбачає надання молодому вчителю психолого-педагогічної підтримки у його становленні як професіонала, у перебігу його самовизначення, самореалізації та формування якостей активного суб'єкта власної діяльності [4, с. 31].

Зважаючи на предмет дослідження, одним із провідних методологічних орієнтирів організації роботи з молодими вчителями у закладах загальної середньої освіти визначено також технологічний підхід, обґрунтований у працях В. Беспалька, Л. Богомолової, А. Вербицького, М. Гриньової, Т. Ільїної, В. Кларіна, С. Мезенцевої, Н. Наволокової, О. Пехоти, І. Підласого, О. Рогачової, Г. Селевка, О. Суценко, Н. Тализіної, Н. Шуркової та інших науковців.

Технологічний підхід у теорії та практиці управління закладом загальної середньої освіти розглядається як соціально-інженерна концепція, у межах якої робота з молодим педагогом постає як ретельно спроектований процес із чітко визначеними та заздалегідь запланованими результатами. У контексті організації роботи з молодими педагогами в закладах загальної середньої освіти він орієнтує діяльність на її оптимізацію, вдосконалення, підвищення ефективності, інструментальності та інтенсивності. Саме завдяки цьому підходу стала

можливою розроблення технології організаційно-методичного супроводу молодих педагогів, спрямованої на досягнення конкретного результату – поступового наближення молодого фахівця до професіоналізму або його досягнення [6].

Таким чином, визначення зазначених вище методологічних підходів до організації роботи з молодими вчителями у закладах загальної середньої освіти слугувало основою для виокремлення та характеристики ключових понять дослідження, що сформували його понятійний апарат.

Список використаних джерел:

1. Бусел В. Т. (Ред.) Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ – Перун, 2019.
2. Денисюк Л. І. Людиноцентризм як основа реалізації сучасних управлінських ідей. URL: <http://portfolio-zolosit.ck.ua/pdf/seminars/2.pdf>. (дата звернення 15.09.2025)
3. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі. Х.: Основа, 2016. 128 с.
4. Жигайло Н. І. Роль керівника у формуванні соціально-психологічного клімату в колективі. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2019, №2, С. 374-383.
5. Задорожна-Княгницька Л. В., Нетребя М. М. Наукові підходи до професійної підготовки педагогів для Нової української школи. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Сер. 5 : Педагогічні науки: Реалії та перспективи*. Київ, 2019. Вип. 66. С. 70–74.
6. Кононко О. Наставництво як форма організації соціального простору початківця. *Практика управління закладами освіти*. 2018. № 9. С. 24-34.
7. Олійник, В.В., Кириченко, М.О., Отич, О.М., Сорочан, Т.М., Бондарчук, О.І., Діденко, Н.Г., Сергеева, Л.М., Клокар, Н.І., Сидоренко, В.В., Скрипник, М.І. Проблеми і перспективи розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах розбудови нової української школи. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України). 2017. С. 382-391.
8. Помиткін Е., Становських З. Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової Української Школи: практичний посібник [за ред. Олени Ігнатівич]. Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. 196 с.
9. Сорочан Т.М. Методична робота: підготовка вчителів до реалізації концепції «Нова українська школа». URL: <https://surl.luvqyorp>

ГЕЙМІФІКАЦІЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Оксана Голюк, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти

Максим Грецький, здобувач ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю «Початкова освіта»

GAMIFICATION IN PRIMARY SCHOOL IN THE LESSONS OF «I EXPLORE THE WORLD»

Oksana Holiuk, candidate of pedagogical science, associate professor of the department of pedagogy and education

Maksym Hretskyi, master's student in Primary Education

Анотація. У статті розглянуто питання використання гейміфікації на уроках